

Upplevelseguide

- 1** Detta utgör den nuvarande hamnen och den före detta lotskajen. Utsidan av den betonggjutna kajen får endast användas som lossnings- och lastningskaj. Insidan är vigd åt öns boende. I anslutning till betongkajen i öster ligger bryggan för kommunens taxibåt. I angränsande hus, som tidigare var oljebod, finner du en miljöstation där du kan sortera ditt avfall.
- 2** Här hittar du en bro över till Rönnharet där man kan hitta grotliknande hålrum. De har tillkommit genom att hållar sprängdes bort som man ansåg skydde sikten från lotsutkiken.
- 3** Kommer du med egen båt till Rönnskär kan du lägga till vid denna södra gästbrygga för vandrarhemsbesökare. Bryggan längst norrut är privat.
- 4** Detta är den före detta och senast använda lotsstationen som nu är ett vandrarhem. Vandrarhemmet började restaureras 2007 och öppnades sommaren 2010. Längst upp i den gamla lotsutkiken finns ett sällskapsrum med en magnifik utsikt över horisonten. Två moderna miljötoaletter är placerade i en separat byggnad ett stenkast norrut från vandrarhemmet. Väster om byggnaden börjar en stig som erbjuder en fin promenad genom större delen av öns bebyggelse.
- 5** På denna södra del av ön ligger det tidigare livräddningshuset från vilket man snabbt kunde skjuta ut en livräddningsbåt på räls. Landhöjningen har gjort att huset hamnat för långt från stranden och därför till slut blivit obrukbart. Området öster om en nord-sydlig linje från udden nedanför livräddningshuset disponerades av lotsarna och där fick de bygga utan tillstånd.
- 6** Den första lotsstationen på ön låg i detta hus invid en skyddad nu uppgrundad vik inom de centrala delarna av ön fram till 1868. Då flyttade den till nuvarande vandrarhemmet.
- 7** Här ligger det före detta tullhuset som var tullpostering till in på 1930-talet. Sedan 1942 är det samlingslokal med en dansbana nedanför.
- 8** Gammelhamnen var den hamn som användes på ön innan landhöjningen gjorde den obrukbar. Idag är den igenvuxen och bildar en fuktig strandäng, men man kan ta sig över den på den väg som leder ner till ett av fritidshusen.
- 9** Ön karaktäriseras av sin låglägenhet med en högsta punkt på endast cirka 6 meter över havet och som du hittar här inom ett parti med klappersten. Fälten med klappersten uppkommer när de glaciala avsättningarna bearbetas av vågorna. I samband med processen sköljs finare material bort medan den grövre och rundslipade klapperstenen blir kvar. Fälten har sedan sakta höjts över havet genom den så kallade postglaciala landhöjningen, det vill säga landhöjning orsakad av att jordskorpan återvänder till ett mekaniskt viloläge efter att ha befriats från trycket av nästan 3 km tjock inlandsis.
- 10** Denna stenhäll en bit ut i vattnet kallas "Hällan" i folkmun och är en populär badplats mycket tack vare att det är sandbotten runt omkring.
- 11** Detta var den tidigare fyrmästarbostaden, byggd 1953 åt fyrvaktaren på Hällgrund samt de så kallade båtmännen. Båtmännen var lotsarnas livförsäkring som skulle köra båten i alla möjliga väder, med eller utan sikt och där kunskap om skärgårdens alla grund och grynnor var ett måste. Båtmännen kallades till en början för lotsdrängar då de tillhörde lotsen, men de kom senare att tillhöra personalen på lotspassningsstället.
- 12** Inom denna östra del av ön användes en del av det större glacialt avsatta stenmaterialet till stenmurar av öbefolkningen för att stänga inne odlingslanden och stänga ute de då betande getterna. Under lotstiden gick ofta getter på ön om somrarna för att få tillgång till färsk mjölk. Här står också Försvarsmaktens 60 meter höga radarmast som började monteras i maj 2009. Med tillgång till information från masten kan kustbevakningen följa trafiken i Bottenhavet i luften och till sjöss som en del i den gränskontroll som regleras av Schengenavtalet. Under första världskriget gjorde "Landsstormen", nuvarande hemvärnet, övningar inom området och byggde små fort.